

Nick Park

Da 1980'erne blev til 1990'erne, bragede britisk modelanimation gennem alverdens filmværreder. Nick Park stod som eksponent for denne fornyelse af dukkefilmen, og efter at have hjembragt adskillige Oscars udfordrer han nu fra europæisk side Disney på den animerede spillefilm

Året var 1993. Den idylliske middelalderby Annecy i regionen Haute-Savoie nær den schweiziske grænse lagde endnu engang lokalitet til Festival International du Film d'Animation. Festivalen er animationsfilmens svar på Cannes og havde hidtil været domineret af tegnefilmen som genre, men dette år skulle blive meget anderledes, til især franskmændenes store fortrydelse: Briterne kunne præsentere en kaskade af fuldstændig vidunderlige film, for det meste produceret i Aardman Animations studier beliggende i Bristol. Tillige brød englænderne dominansen af tegnefilm, for deres værker var animeret med dukker af modellervoks, og dét år i Annecy blev det fuldstændig evident at briterne havde formået at forny en genre, som ellers mest var forbundet med østeuropæisk eller lidt altmodisch karakter.

Revival af en gammel genre. Aardman Animations blev skabt af to skolekammerater, Peter Lord og David Sproxton, som siden starten af 1970'erne havde opnået en vis succes med små modellervoksfilm produceret til børneafdelingen på BBC. En begyndende reklamefilmsproduktion satte dem i stand til at eksperimentere med mediet, og et af eksperimenterne var dokumentariske dukkefilm: Lydmænd blev sendt ud med båndoptagere for at optage bidder af dagligdags samtaler, der blev klippet og mixet til et færdigt lyd billede, som så inspirerede instruktørerne til

opbygningen af storyboardet. Herefter tog animatorerne fat og animerede figurerne efter lydbåndet - som noget nyt; med læbesynkronisering - en feature som tegnefilmen havde benyttet sig af siden tonefilmens opfindelse og som nu pludselig sparkede den klassiske dukkefilm fra stumfilmen ind i tonefilmens tidsalder.

Indførelsen af computere under optagelserne til at checke bevægelserne i det enkelte billede, var dén teknik som pludselig muliggjorde læbesynkronisering, men som også sørgede for, at animationerne fremtrådte langt mere flydende og undgik den klassiske dukkefilms hakkende bevægelser. Endvidere var disse serier, som Aardman producerede til BBC og Channel 4, ikke tiltænkt et børnepublikum, men blev vist på tv i primetime. Modelanimation blev med ét slag enormt populært hos et modent publikum. Musik- og reklamebranchen kunne ikke få nok, og Aardman fik vokseværk.

Modelanimation goes to Hollywood. Til dette kreative miljø i Bristol ankom i 1985 en ung student fra National Film & Television School i London. Nick Park (f. 1958) medbragte en halvfærdig elevfilm fra filmskolen og fik ansættelse på Aardman Animations som animator på deltid. Når der var tid for det ordinære arbejde med børne- og reklamefilmene, hjalp Lord og Sproxton den talentfulde animator, der med skæbnens hjælp var

The Wrong Trousers
(Aardman Animations)

faldet ned i deres turban, med at færdiggøre sin elevfilm om en mand og hans hund, der bygger en rumraket for at flyve til månen og spise ost. Wallace & Gromit var født og filmen *A Grand Day Out* (1989, *Walter og Trofast - Alle tiders skovtur*) var så overbevisende, at den indbragte Aardman og Nick Park deres første Oscar-nominering.

Samtidig lod Lord & Sproxtton Nick Park instruere det sidste opus i en serie af voksenanimationer kaldet 'Lip Synk'. Nick Park satte sig for at lave en film om dyr i zoologisk have og begyndte at rende rundt i en zoo med sin båndoptager. Dyreværnsforeninger er en temmelig frygtet magtfaktor i England, så da det gik op for ledelsen af den pågældende zoo, at den besynderlige unge mand, der rendte rundt og optog lyde i deres have, havde til hensigt at lave en film om indespærrede dyr, blev han øjeblikkeligt smidt på porten. Af og til fører modstand til kunstnerisk

opfindsomhed og i stedet optog Nick Park sine lydspor med venner, naboer og studiekammerater og lod disse konversationer være bestemmende for sine animationer med sære dyr, som reflekterer over et liv i fangenskab: En allegori over det moderne vestlige samfunds tryghedsnarkomani, det multietniske britiske samfund og den universelle higen efter frihed. Den unge student havde nu lavet to film i sit liv. Begge blev nomineret til en Oscar i 1990, og med *Creature Comforts* (1990, *Bag tremmer*) vandt Aardman og Nick Park deres første Oscar.

Fra stumfilm til Spielberg. I Annecy 1993 var der på en græsplæne foran festivalpælæet rejst et gigantisk filmværk, og da mørket faldt over den bjergomkransede by, oplevede det forsamlede publikum under åben himmel verdenspremieren på *The Wrong Trousers* (1993, *Walter og Trofast - De gale bukser*) med makkerpar-

ret Wallace & Gromit. Filmen var intet mindre end en revolution! Udover en excellent timing i animationen var filmens kameragange og klipning ophøjet til perfektion. Væk var tidligere dukkefilms præg af affilmet teater, og i stedet var trådt den samme grundlæggende filmiske glæde, som bragte Steven Spielberg til tops med Indiana Jones-filmene.

Den hæsblæsende jagt på skurken i slutningen af filmen, udført på pistol, modeljernbane og underbukser er allerede gået over i filmhistorien. Tegnefilmen har som kunstart også udviklet sig og brugt computerne som redskab til at udvikle fantastiske kameragange og scenerier, men den er alligevel for altid bundet til papirets to dimensioner og tegningens fladhed.

Aardman og Nick Park udnyttede modelanimationens tre dimensioner til at ophæve skellet mellem animation og en hvilken som helst anden professionel film, eller som fotografen David Sproton udtrykker det med ægte britisk underdrivelse: "Tilfældigvis laver vi animerede film, men grundlæggende laver vi film på en fuldstændig konventionel måde: Der bliver lavet manuskript og storyboard, de bliver belyst og filmet - blot tager det os meget lang tid at lave dem, men metoden er fuldstændig som på en live action film."

Casting og design. Filmhistorien er fyldt med uforglemmelige komikerduoer som Gøg & Gokke, Fy & Bi, Bop Hope & Bing Crosby, og til denne kongerække kan nu føjes Wallace & Gromit. Allerede på sin elevfilm havde Nick Park opstøvet en arbejdsløs skuespiller til at lægge stemme til Wallace, en ikke alt for klog opfinder med hang til ost. Peter Sallis' slæbende og yderst britiske røst glider perfekt ind i filmens univers som et koncentrat af engelsk hverdag. Hunden Gromit er betydeligt

mere intelligent og overbærende end sin tobenede ven, men er til gengæld stum og har ingen mund. Hele figurens udtryk er mesterligt udtænkt og animeret alene gennem ørerne og øjenbrynenes bevægelser. En pingvin er i rollen som filmens skurk fuldstændig udtryksløs, men netop dette fravær af ansigtstræk gør det umuligt at afgøre figurens sindstilstand, og efterlader en diabolisk dobbelttydighed så karakteren fremstår med en frysende psykopati.

Den europæiske udfordring. *The Wrong Trousers* vandt en Oscar i 1993, og den sidste film i Wallace & Gromit-trilogien *A Close Shave* (1995) vandt med selvfølgelig sin Oscar. Animation er en frygtelig langsommelig proces, og det er meget let at miste overblikket undervejs, men her var altså en filmskaber som i sit unge liv kun havde skabt fire film: Alle fire blev nomineret til en Oscar og tre af dem vandt faktisk én. En sådan succes måtte naturligvis få konsekvenser, og Nick Park blev gjort til medejer af Aardman Animations, som nu med en helt ny produktionsenhed i udkanten af Bristol satser på modelanimerede spillefilm, finansieret af det Spielberg-ejede DreamWorks som en direkte udfordring af Disneys monopol.

DreamWorks har foreløbig afsat finansiering til fem film der hver koster omkring en kvart milliard kroner, og tillige givet Aardman fuldstændig kunstnerisk frihed. Den første af disse spillefilm, *Chicken Run* (2000, *Flugten fra hønsegården*), som er en pastiche over John Sturges' Anden Verdenskrig-klassiker *The Great Escape* (1963, *Den store flugt*), færdiggjorde Nick Park og Peter Lord i slutningen af 2000. Både dén og Wallace & Gromit-filmene antyder en yderligere årsag til den internationale succes: Alt for ofte udvandes europæiske film og lader sig amerikanisere, når

der er store budgetter involverede, af en frygt for ikke at kunne konkurrere internationalt.

Men Aardman og Nick Park er gået den modsatte vej: Deres fingeraftryk og bud

på en global succes har været at bibeholde et lokalt særpræg - i dette tilfælde et stykke ultra britisk hverdag, i en amerikaniseret verden.

Steen Dalin

Filmografi

- 1989 A Grand Day Out/Walter og Trofast - Alle tiders skovtur
- 1990 Creature Comforts/Bag tremmer
- 1993 The Wrong Trousers/Walter og Trofast - De gale bukser
- 1995 A Close Shave
- 2000 Chicken Run/Flugten fra hønsegården